

Μια συναρπαστική ιστορική βιογραφία του Καποδίστρια

in2life.gr/article/2001816/mia-synarpastikh-istorikh-viografia-toy-kapodistria-

Δημήτρης Γλύστρας

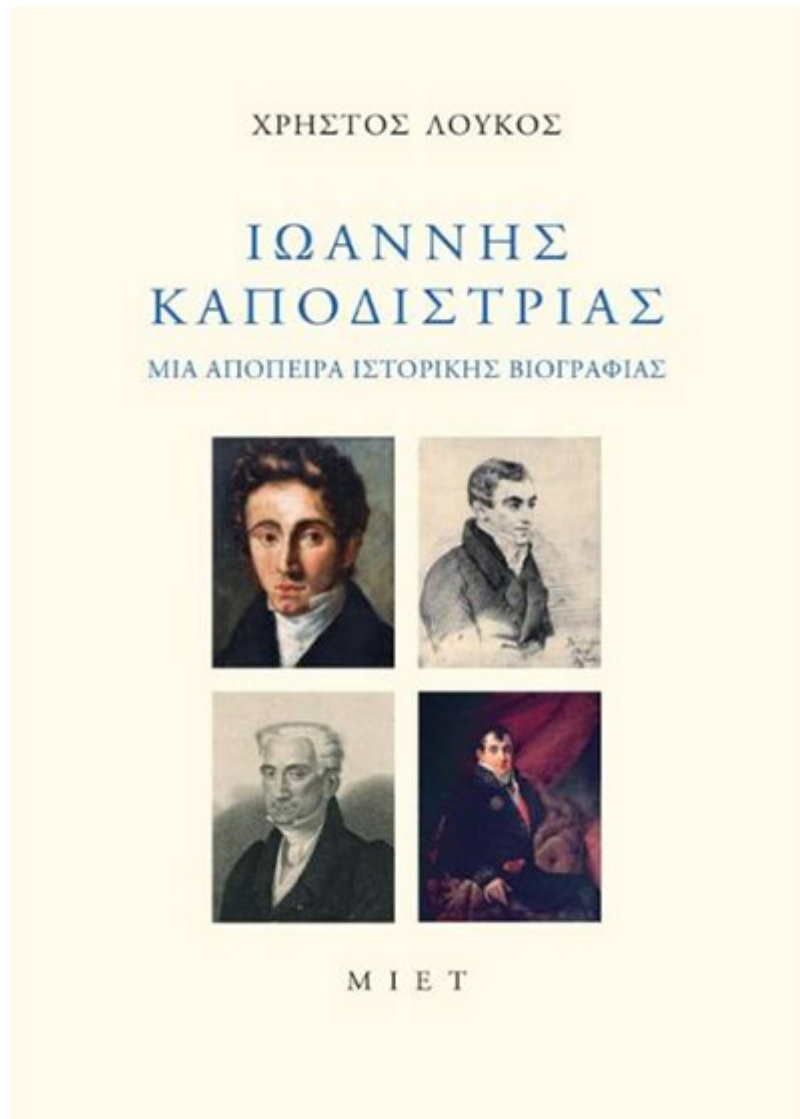
Μια συνολική θεώρηση του έργου και της προσωπικότητας του Ιωάννη Καποδίστρια συμπυκνώνει το βιβλίο του Χρήστου Λούκου **«Ιωάννης Καποδίστριας- μια απόπειρα ιστορικής βιογραφίας»**, το οποίο κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις του **Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τράπεζας**.

Λέγεται συχνά ότι η ιστοριογραφία των τελευταίων δεκαετιών έχει απομακρυνθεί από τα πρόσωπα των επιφανών μορφών της ιστορίας και οι θεματικές των νεότερων ερευνών πιο συχνά πλέον αφορούν ολόκληρες κοινωνικές ομάδες, συσσωματώσεις ανθρώπων ή συλλογικά υποκείμενα.

Η αλήθεια είναι όμως ότι οι ιστορικές βιογραφίες όταν γίνονται σωστά, **ποτέ δεν αφορούν μόνο το πρόσωπο**, τη ζωή του οποίου παρακολουθούν, αλλά μια ολόκληρη εποχή και τις μεταβάσεις που αυτή περιλαμβάνει. Μέσα από αυτές- το πιθανότερο- αναδείχθηκε άλλωστε ως σημαντικό το πρόσωπο το οποίο βιογραφείται. Η περίπτωση του βιβλίου του Χρ. Λούκου είναι ακριβώς αυτή.

Στο **ογκώδες αλλά ευανάγνωστο έργο** του ιστορικού, μέσα από την πορεία της ζωής του πρώτου Κυβερνήτη παρακολουθούμε κομβικά επεισόδια της προεπαναστατικής περιόδου, τις αλλαγές που φέρνει η εξέγερση και η επιτυχής έκβασή της, αλλά και τα πρώτα βήματα της νεοσύστατης χώρας: Οι προτεραιότητες, το στήσιμο του φοροεισπρακτικού μηχανισμού, η οργάνωση του στρατού και της τοπικής εξουσίας- αλλά

και άλλες πτυχές απαντώνται στις σελίδες του βιβλίου όχι διεξοδικά αναλυμένα, αλλά ως μέρη της μεγαλύτερης εικόνας που εικόνιζε τη μετάβαση από το επαναστατημένο έθνος σε μια κρατική δομή που κλήθηκε να υπάρξει και να λειτουργήσει σε δύσκολες συνθήκες.

Οι ενότητες του βιβλίου αντιστοιχούν στην χρονολογική πορεία της ζωής του Καποδίστρια. Τα πρώτα χρόνια στην Κέρκυρα, τα χρόνια της εκπαίδευσής του, η μετάβαση στην Ρωσία, η διπλωματική υπηρεσία, η ανάρρησή του στο άμεσο περιβάλλον του Τσάρου, η δράση του στις κομβικές για την Ευρώπη διεργασίες της μεταναπολεόντιας εποχής και μετά η εποχή της ελληνικής διακυβέρνησης.

Σκοπός του συγγραφέα **δεν φαίνεται να είναι μια εθνοκεντρική προσέγγιση της ζωής του Καποδίστρια**- τουλάχιστον όχι σε μεγαλύτερο βαθμό από εκείνον στον οποίο ο κόμης επέλεξε να αφιερώσει τη ζωή του στην ελληνική υπόθεση. Έτσι, ένα μεγάλο μέρος του βιβλίου σχετίζεται ευθέως με το ευρωπαϊκό πλαίσιο. Οι διπλωματικές μάχες στα ευρωπαϊκά σαλόνια, οι επαφές στις λουτροπόλεις αναψυχής και τα συνέδρια περιγράφονται σχεδόν κινηματογραφικά και δημιουργούν αμείωτο ενδιαφέρον στον αναγνώστη. Στο φόντο της δράσης του Καποδίστρια φαίνονται οι τεκτονικές αλλαγές που

συμβαίνουν στην Ευρώπη των αρχών του 19ου αιώνα, όπως η ήττα του Ναπολέοντα, η εγκαθίδρυση νέων καθεστώτων στις ευρωπαϊκές χώρες και η εξεγερσιακή θύελλα του 1830.

Η μετέπειτα πορεία του Καποδίστρια, οδηγεί τον αναγνώστη στη **σύνδεση του διεθνούς πλαισίου με την ελληνική περίπτωση**- μια συνηθισμένη μεθοδολογική προσέγγιση της ελληνικής επανάστασης, που εδώ μοιάζει φυσιολογική και αναπόδραστη, αφού ο πρωταγωνιστής του βιβλίου ήταν ο μέχρι πρότινος επικεφαλής της ρωσικής διπλωματίας, ο οποίος διορίστηκε επικεφαλής του ελληνικού κράτους.

Μια βιογραφική παρατήρηση της ζωής του Καποδίστρια αναγκαστικά συζητά μια σειρά από δύσκολα ζητήματα για τον βίο του ηγέτη, όπως την διάθεσή του απέναντι στην αρχική φάση της επανάστασης, και τα δημοκρατικά του αντανάκλαστικά.

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπισε ο Καποδίστριας την ελληνική εξέγερση στην πρώτη φάση της είναι ένα ζήτημα που για ορισμένους βαραίνει την εικόνα του. Η εκ μέρους τους κριτική κάνει λόγο για έλλειψη εμπιστοσύνης στο εθνικό όραμα, αλλά και για ανησυχία του Καποδίστρια σε σχέση με το κακό που μπορούσε να προκαλέσει η εξέγερση στην προσωπική του καριέρα. Ευσταθούν οι κατηγορίες; Όπως και σε άλλα σημεία του βιβλίου, ο Λούκος δεν απαντά μονολεκτικά και κατηγορηματικά. Η τοποθέτησή του είναι περισσότερο **διαλεκτική** και παρέχει στον αναγνώστη ενδιαφέροντα ερωτήματα για να σκεφτεί. Επιπρόσθετα, τον μυεί στην παραγωγή της ίδιας της ιστορικής σκέψης- τον τρόπο με τον οποίο οι πολλές οπτικές ενός θέματος αξιοποιούνται όχι για να γίνουν έτοιμη πληροφορία, αλλά αναρώτηση και αναζήτηση.

Το κατά πόσον ο **δημοκρατικός τρόπος διακυβέρνησης** αποτελούσε προτεραιότητα του Καποδίστρια είναι το άλλο ακανθώδες ζήτημα στον δημόσιο βίο του. Αναφέρει ο Λούκος στην σελίδα.385: *«Ένα μήνα πριν το τραγικό τέλος του θα γράψει ότι η Ελλάδα, σε σύγκριση με τα ευρωπαϊκά κράτη βρισκόταν στον 12ο και τον 13ο αιώνα, επομένως αυτός ως υπεύθυνος κυβερνήτης δεν μπορούσε να δώσει αμέσως στους Έλληνες τους θεσμούς του 19ου αιώνα. Οι αντιπολιτευόμενοι αντίθετα ισχυρίζονταν ότι χωρίς τους θεσμούς του 19ου αιώνα κινδύνευαν, αντί να αφομοιώσουν τις πολλαπλές κατακτήσεις σε όλους τους τομείς που συντελούνταν στον αιώνα αυτόν, να οπισθοδρομήσουν στον μεσαίωνα».*

Στην αναφορά αυτή, όπως και σε αυτήν που ακολουθεί, φαίνεται το πως **η Ιστορία συνομιλεί με την πολιτική**, ακόμη και αν πραγματεύεται γεγονότα που έχουν λάβει χώρα πριν από περισσότερα από διακόσια χρόνια. Και αυτό γιατί, όπως λέει το ιστοριογραφικό κλισέ, η Ιστορία είναι υπόθεση του χρόνου κατά τον οποίο διαβάζεται και όχι του χρόνου για τον οποίο μιλά. Γράφει ο συγγραφέας στην σελίδα 460: *«(...) Φαίνεται ότι δύσκολα θα μπορούσε να επιχειρηθεί η οργάνωση της χώρας στην κατάσταση που την βρήκε ο Καποδίστριας, χωρίς την προσφυγή σε κάποιας μορφής αυταρχικότητα», για να προσθέσει λίγο παρακάτω ότι με την αυταρχική στάση του Καποδίστρια «αχρηστεύθηκε ένα ανθρώπινο δυναμικό που ίσως θα μπορούσε να βοηθήσει θετικά, έστω και με την*

κριτική του, στην επεξεργασία πιο σύνθετων στρατηγικών για την αντιμετώπιση των πολύπλοκων προβλημάτων του υπό συγκρότηση κράτους (...) θα μπορούσαν επομένως να συμπράξουν με τον κυβερνήτη στην απόπειρα εκσυγχρονισμού της χώρας».

Στις παραγμένες μεταπαναστατικές διαδικασίες των πρώτων χρόνων μετά την ίδρυση του κράτους (στην ρωμαλέα αντιπολίτευση, στις αντιδράσεις των προκρίτων έναντι του Κυβερνήτη, στην στάση των ξένων δυνάμεων, στις αγωνιώδεις προσπάθειες για εξεύρεση πόρων και δημιουργία εθνικής οικονομίας) διαβάζουμε **τον τρόπο με τον οποίο δομήθηκε η ελληνική κοινωνία**, τις κοινωνικές και πολιτικές δυναμικές που περιέλαβε στα όριά της, όπως και εκείνες που προϋπήρχαν της επανάστασης και παρήγαγαν αποτελέσματα και μετά από αυτήν.

Η γραφή του Λούκου είναι στρωτή και λιτή· επεξηγηματική, αλλά χωρίς «λίπος». Η ανάγνωση έρχεται αβίαστα και οι πληροφορίες αφομοιώνονται χωρίς ο αναγνώστης να έχει την αίσθηση ότι στοιβάζονται στην πλάτη του. Το «Ιωάννης Καποδίστριας- μια απόπειρα ιστορικής βιογραφίας» είναι **ένα κλασικό βιβλίο ιστορίας με σύγχρονη γραφή** και, παρά τη στιβαρότητά του, με φρέσκο ιστοριογραφικό αέρα.

Ιωάννης Καποδίστριας- μια απόπειρα ιστορικής βιογραφίας

Χρήστος Λούκος

Εκδόσεις ΜΙΕΤ

2022

σελ: 544

Τιμή: 27 ευρώ